

Haugesunds Rederiforening

Etter innbydelse fra H. M. Wrangell, H. O. Sundfør, C. Odland, Th. Enes, Erich Lindøe, Joh. Amundsen, T. H. Skogland og B. Stolt-Nielsen, ble Haugesunds Rederiforening stiftet og godkjent som kretsforening i Norges Rederforbund i 1910. Foreningen fikk stor tilslutning, nesten alle rederne tegnet seg som medlemmer.

I følge lovene for foreningen kunne enhver reder av skip hjemmehørende i byen eller distriktet opptas som medlem. Prokurister i rederifirmaer kunne opptas som medlemmer ved innvotering hvis innehaverne allerede var medlemmer av foreningen. Innmeldelsen gjaldt for 2 år og man måtte melde seg ut skriftlig. Alle medlemmene måtte betale en personlig kontigent i tillegg til en kontigent på henholdsvis 10 og 15 øre per brutto register tonn for alle damp- og seilskip som var meldt inn. Foreningens formål var å vareta og beskytte rederibedriftens interesser.

Rederiforeningen behandlet både saker oversendt fra Norges rederforbund og lokale saker. Foruten saker av direkte betydning for næringen uttalte foreningen seg også i forbindelse med en rekke saker av mer allmenn karakter. Foreningen hadde også betydning på det sosiale området, både gjennom Norges Rederforbund og i lokale foretak på eget initiativ. Den støttet Haugesunds Sjømannshjems drift med bidrag i mange år, opprinnelig 1 øre per d.v.tonn for all tonnasje som var innmeldt i foreningen. I 1920 ble støtten etter henstilling fra Mikal Lindøe hevet til 1 øre per netto ton. Hjemmet fikk også bidrag fra Norges Rederforbund. Som et resultat av dette fikk rederiforeningen i 1918 rett til å velge et medlem til hjemmets styre. I 1927, da det ble vedtatt statutter og opprettet et representantskap, fikk foreningen rett til å velge inn fire av femten representanter. For 1927-28 ble frk. Hanna Brummenæs, herr H. M. Wrangell, herr Jacob J. Odland og herr Johan Henrikson.

Likeledes valgte rederiforeningen i henhold til statuttene for Sjømenns Alderdomshjem to av ti medlemmer i representantskapet, og da representant-skapet blir utvidet til tolv medlemmer i 1927 får foreningen to medlemmer til. H. M. Wrangell, J. Odland, Chr. Haaland og Elisabeth Knutsen ble valgt for 1927-28. Bakgrunnen for dette var redernes sentrale deltakelse med å skaffe midler til opprettelse av hjemmet. I en innsamling blant byens redere i årene 1915-19 kom det inn en kvart million, blant annet 100 000 fra B. Stolt-Nielsen og 50 000 fra K. Knutsen O. A. S.. Hjemmet ble oppført og var gjeldfritt da det ble tatt i bruk høsten 1919. Det er tydelig at rederne finner det viktig å støtte opp om sosiale institusjoner for sine arbeidstakere eller tidligere sådanne.

Rederne fant det tydeligvis også viktig å ha lokaler av en viss standard. Til å begynne med ble de ordinære medlemsmøtene og de årlige general-forsamlingene holdt i Haugesunds Sparebanks representantskapsal, og fra 1916 av i det såkalte børslokalet. I medlemsmøtet den 20. februar 1920 "besluttedes efter forslag av hr. Knutsen O. A. S. at man ved tonnagebidrag skulde søke bygget eget hus for foreningen. Forslaget vandt enstemmig tilslutning, hvorefter en nedsatt komite (...) har arbeidet med saken." Det ble innbetalt kr. 472 565,50, og en tomt i Kirkegata ble innkjøpt for kr. 87 000. Tegninger for den planlagte bygningen ble utarbeidet av arkitekt Ole Landmark fra Bergen. Men så kom det store fraktfallet i 1920, og byggearbeidet ble utsatt. I stedet ble det etter forslag fra komiteen leid lokaler i andre etasje i Haugesunds Handelsstands Forenings bygning, og det ble foretatt oppussing og ominnredning. Lokalene fikk også aviser og tidsskrifter, håndbøker og kartverk. Malerier av foreningens formenn ble på generalforsamlingen i 1929 enstemmig besluttet anskaffet til opphengning i lokalene.

Bilder fra disse lokalene viser store værelser med tepper på gulvene, prangende møbler og peis. I 1929 kom det et tillegg til foreningens lover som gjaldt adgang til lokalene og reglement for husorden. Der heter det : "foruten foreningens medlemmer kan adgang til foreningens lokaler tilstedes personer som er tilknyttet skibsfarten som f. Eks.

Skibsmeglere, assurandører, skibingeniører, representantskaps- og styremedlemmer i skibs- og rederiselskaper. For å kunne erholde sådan adgang må ansøking være anbefalt av minst 2 av foreningens medlemmer. (...) For å få adgang utkreves at minst $\frac{3}{4}$ parter av de møtende voterer derfor. (...) Over foreningens medlemmer og andre adgangsberettigede føres en liste, som oppslås i lokalene. Enhver adgangsberettiget kan innføre fremmede utenbys boende personer – dog ikke for lengre tid enn 8 dager – ved å notere deres navn og stilling i en dertil innrettet protokoll, som er utlagt i lokalene." I reglene for husordenen forutsettes det at "enhver adgangsberettiget bidrar sitt til at samkvemmet i lokalene holdes på et nivå som er Haugesunds Rederiforening verdig" Det var med andre ord ikke hvem som helst som fikk adgang til denne "eksklusive klubben", og de måtte oppføre seg på en måte som var foreningen "verdig". I 1946 flyttet foreningen inn i "sine prektige lokaler" i Knut Knutsen O. A. S.' nybygg på kaien.

Selv om rederne hadde fått en egen rederiforening der de kunne hevde sine interesser både inne næringen og på mange andre områder, var mange av dem fortsatt aktive innen andre foreninger. Spesielt tenker jeg da på foreningen for handelsstanden.